

USNESENÍ

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Olgy Puškinové a soudců Mgr. Petra Krause a Mgr. Zdeňka Sajdla v právní věci žalobce **Rytířského řádu Křížovníků s červenou hvězdou**, se sídlem v Praze 1, Platněřská 191/4, IČO 00408026, zastoupeného JUDr. Ronaldem Němcem, Ph.D., advokátem se sídlem v Praze 1, Platněřská 191/4, proti žalovaným 1) [redacted] narozené dne [redacted] bytem [redacted] a 2) **České republice - Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových**, se sídlem v Praze 2, Rašínovo nábřeží 390/42, IČO 69797111, Územní pracoviště Ústí nad Labem, Mírové náměstí 36, o určení vlastnického práva státu, vedené u Okresního soudu v Mostě pod sp. zn. 33 C 17/2015, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. prosince 2019, č. j. 10 Co 352/2018-202, t a k t o :

I. Dovolání **se odmítá**.

II. Žalobce **je povinen** zaplatit žalované 2) na náhradě nákladů dovolacího řízení částku 300 Kč do tří dnů od právní moci tohoto usnesení.

III. Ve vztahu mezi žalobcem a žalovanou 1) **nemá** žádný z účastníků **právo** na náhradu nákladů dovolacího řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Ústí nad Labem výrokem I. rozsudku ze dne 2. 12. 2019, č. j. 10 Co 352/2018-202, potvrdil rozsudek Okresního soudu v Mostě ze dne 6. 6. 2018, č. j. 33 C 17/2015-164 [jímž zamítl žalobu o určení, že „Česká republika je vlastníkem pozemků parc. č. [redacted] a parc. [redacted], které jsou vedeny v současné době na listě vlastnictví [redacted] pro katastrální území [redacted] zapsané v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro Ústecký kraj, Katastrální pracoviště Most“, a kterým dále rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit na náhradě nákladů řízení žalované 1) částku ve výši 3.000 Kč a žalované 2) částku ve výši 4.500 Kč] a žalobci uložil povinnost zaplatit na náhradu nákladů odvolacího řízení žalované 1) částku 300 Kč a žalované 2) částku 600 Kč (výroky II. a III.).

Soudy obou stupňů takto rozhodly o žalobě podané žalobcem podle § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, ve znění nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 177/2013 Sb. - dále jen „zákon č. 428/2012 Sb.“), odůvodněné tím, že jeho právní předchůdce byl historickým vlastníkem původních nemovitých věcí (pozemků PK), které mu byly odňaty po 25. 2. 1948 bez náhrady rozhodnutím ONV v Mostu ze dne 4. 1. 1954 dle zákona č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě (trvalé úpravě vlastnictví k zemědělské a lesní půdě) - dále jen „zákon č. 46/1948 Sb.“, a že na žalovanou 1) byly tyto pozemky (již nově označené v katastru nemovitostí) převedeny kupní smlouvou uzavřenou s Pozemkovým fondem ČR dne 19. 7. 2004 v rozporu

s § 29 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, (dále jen „zákon o půdě“), či § 3 zákona č. 91/1992 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby (dále jen „zákon č. 92/1991 Sb.“). Odvolací soud převzal skutková zjištění soudu prvního stupně učiněná po obsáhlém dokazování, která doplnil vlastními zjištěními z provedených důkazů, a vzal za prokázané, že právní předchůdce žalobce byl vlastníkem původních pozemkových parcel PK [redacted] [redacted] že parcely [redacted] a části parcel [redacted] jsou částí pozemku vedeného nyní jako parc. [redacted], parcely [redacted] a části parcel [redacted] jsou částí pozemku vedeného nyní jako parc. [redacted] v k. ú. [redacted] jejichž vlastníci zapsanou v katastru nemovitostí je žalovaná 1) na základě kupní smlouvy ze dne 19. 7. 2004 uzavřené s Pozemkovým fondem ČR. V řízení bylo dále prokázano, že po 2. světové válce nabídl právní předchůdce žalobce původní pozemky PK v jeho vlastnictví ke směně (výměně) za jiné pozemky, a souhlasil s tím, aby pro účely přidělového řízení byly pojaty do celku s majetkem konfiskovaným podle dekretu presidenta republiky č. 12/1945 Sb. (dále jen „dekret č. 12/1945 Sb.“), že za tyto původní parcely PK byly právnímu předchůdci žalobce poskytnuty náhradní pozemky v rámci přidělu Most č. 396, což vyplývá z dobových listinných důkazů, a to z přípisu Osídlovací komise adresovaného Ústřední kanceláři rytířského řádu Křížovníků s červenou hvězdou v Praze ze dne 4. 12. 1946, č. j. [redacted], ve věci směny pozemků [na němž se nachází souhlasné vyjádření velmistra řádu („schválení z usnesení gen. Konsilia“) s výměnou pozemků podle návrhu Osídlovací komise jím podepsané dne 12. 6. 1947], z protokolu Osídlovací komise Ministerstva zemědělství v Mostě (dále též jen „Osídlovací komise“) ze dne 4. 12. 1946 (přílohy k č. j. [redacted], sepsaného dne 4. 12. 1946 v Mostě se zástupcem Řádu Křížovníků v Praze a podepsaného velmistrem tohoto řádu (v němž se uvádí, že tento řád, vlastník parcel dle přiloženého seznamu pod č. j. [redacted] v kat. území Most souhlasí s tím, aby parcely byly pojaty „do aroda s půdou konfiskovanou dekretem č. 12/45 Sb. za podmínkou, že se mu dostane náhradního pozemku stejné hodnoty se zřením na jakost, výměru apod., přičemž bližší určení náhradního pozemku bude dohodnuto při vypracování přidělového plánu“; pod protokolem je na místě vyznačeném pro podpis knihovního vlastníka připojeno razítko řádu a podpis velmistra), z listiny označené jako Výkaz směn a z návrhu přidělu Most [redacted] [v němž je jako přidělce uveden „Řád Křížovníků s červenou hvězdou Praha“, přičemž v kolonce „nemovitosti ke směně nabízené“ jsou uvedeny pozemky o celkové výměře 29 ha 67 a 26 m², mezi nimi i pozemky [redacted] [redacted] a v kolonce „náhradní pozemky“ jsou vyjmenovány jiné pozemky o celkové výměře 31 ha 68 a 79 m²]. Všechny uvedené původní pozemkové parcely PK právního předchůdce žalobce byly spolu s půdou konfiskovanou podle dekretu č. 12/1945 Sb. součástí přidělu dle tohoto dekretu a dekretu č. 28/1945 Sb., a to konkrétně parcely PK č. [redacted] byly součástí přidělu č. [redacted] přidělce [redacted], kterému je Ministerstvo zemědělství přidělilo do vlastnictví podle těchto dekretů, a za přidělený zemědělský majetek mu byla předepsána peněžitá úhrada, přičemž držby tohoto přidělu se ujal nejpozději dne 1. 3. 1946 (a jehož se vzdal ve prospěch Československého státu dne 6. 8. 1959), což vyplývá z řady listinných důkazů provedených soudem prvního stupně, parcely [redacted] byly součástí přidělu [redacted], který spravoval přidělce Státní statky n. p. v Mostě, a právnímu předchůdci žalobce byl přidělen za vyměněné pozemky přiděl Most č. [redacted]

Na základě takto zjištěného skutkového stavu věci se odvolací soud ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že žalobce jako církevní právnická osoba, jejímž zřizovatelem je Církev římskokatolická [a která by jinak byla oprávněnou osobou podle § 3 písm. b) zákona č. 428/2012 Sb.], sice prokázal, že předmětné pozemky byly převedeny v roce

2004 z majetku státu do vlastnictví žalované 1), neprokázal však, že tyto pozemky byly původním církevním majetkem, resp. že byly v rozhodném období (od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990) ve vlastnictví jeho právního předchůdce, který by tak jejich odnětím bez náhrady utrpěl majetkovou újmu ve smyslu § 5 zákona č. 428/2012 Sb., bylo-li v řízení zjištěno, že právní předchůdce žalobce jím vlastněné pozemky PK směnil za jiné pozemky zahrnuté do přidělu Most č. ■■■ ještě před rozhodným obdobím. Pokud žalobce namítal, že u schvalovacího prohlášení velmistra žalobce ze dne 12. 6. 1947 k výměně pozemků podle návrhu Osídlovací komise absentuje podpis komandéra v Mostě jako statutárního orgánu, bez jehož právního jednání nemohlo ke směně pozemků dojít, odvolací soud uvedl – aniž by se uchýlil k nepřipustnému výkladu vnitřních církevních norem – že velmistr jako nejvyšší autorita řádu byl oprávněn, navíc z usnesení gen. konsilia, schválit výměnu pozemků podle návrhu Osídlovací komise, a že to odpovídá obecně vnímané představě o právním jednání za takový subjekt, přičemž tomuto schválení nutně muselo předcházet právní jednání komandéra v Mostě ve věci výměny těchto pozemků. Výměna pozemků, jak bylo v řízení taktéž zjištěno, nebyla zapsána v pozemkových knihách, v čemž se dle odvolacího soudu projevilo opuštění intabulačního principu v tehdejších poměrech probíhajících přidělových a scelovacích řízení, což mimo jiné vedlo ke vzniku chaotického právního stavu, jak soud prvního stupně zjistil z textu publikovaného na webu ČUZK (viz bod 56. odůvodnění jeho rozsudku). Rozhodnutí Okresního národního výboru Most o výkupu pozemků (mimo jiné parcel ■■■) ze dne 4. 1. 1954, pak nelze podle jeho názoru „vnímat jinak, než jako možnou snahu orgánu státu dodatečně vnést do naznačených chaotických právních poměrů jistý pořádek“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost ve smyslu § 237 o. s. ř. spatřuje v tom, že a) „obecné soudy se odchýlily od ustálené praxe, konkrétně od rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2018, sp. zn. ■■■, a ze dne 24. 7. 2018, sp. zn. ■■■, jeho usnesení ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. ■■■ a od nálezů Ústavního soudu ze dne 20. 10. 1999, sp. zn. ■■■, aj.“, a b) „dovolací otázka nebyla dosud dovolacím soudem řešena“, přičemž formuloval následující otázky: 1) „zda v roce 1947 platil intabulační princip u směny dle o. z. o.“, 2) „zda-li církevní vnitřní předpis v roce 1947 byl určující pro nakládání s majetkem církevní právnické osoby i ve vztahu k Československým orgánům“, 3) „zda-li svědčila práva a povinnosti fyzické osobě v roce 1946 z přidělu, pokud Československý stát nebyl zapsán jako vlastník přidělu v katastru nemovitostí“, 4) „zdali bylo možné v roce 1947 směnit nemovitosti, aniž byla dodržena forma a obsah smlouvy dle § 883 a § 869 o. z. o., tedy zdali mohlo dojít v roce 1947 na základě tvrzené směnné smlouvy, která však neměla náležitosti a obsah směnné smlouvy, k převodu vlastnictví, aniž směna byla zaznamenána v katastru nemovitostí“, 5) „zdali v roce 1947 mohlo dojít k převodu nemovitostí, dle směnné smlouvy, aniž by došlo k protiplnění ze strany druhé smluvní strany“, a 6) „zdali obecné soudy mají právo vykládat vnitřní normy Římskokatolické církve“. Dovolatel odkázal na § 241a odst. 1 o. s. ř. a namítá, že odvolací soud nesprávně hmotně právně posoudil: A) „vztah komendy /dcery/ a řeholního domu, který reprezentuje velmistr, tedy „matky“, jelikož dcera potřebuje nejdříve souhlas matky k tomu, aby vůbec mohla začít o obchodu jednat, přičemž souhlas matky není ale souhlasem za dceru, protože dcera může v mezidobí dojít k tomu, že obchod nebude činit“, a pokud dovodil, že na návrhu Osídlovací komise s připojeným datem 12. 6. 1947 je razítko žalobce a podpis velmistra, neboť na této listině „není razítko žalobce/dovolatele/ tehdejší komendy, tedy dcery, ale je zde razítko matky“, B) průměrné vnímání, přičemž se odchýlil i od konstantní judikatury, když vykládal kanonické právo, a tím porušil zákaz přezkumu vnitřních předpisů církve, vyjádřený naposledy v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2019, sp. zn. ■■■ Podle názoru dovolatele je

v rozporu s judikaturou, ale i dokazováním, pokud odvolací soud konstatoval: „Závěr, že velmistr jako nejvyšší autorita řádu je oprávněn, navíc z usnesení gen. konsilia, schválit výměnu pozemků podle návrhu Osídlovací komise, odpovídá obecně vnímané představě o právním jednání za takový subjekt.“ Dovolatel však „nerozumí obecně vnímané představě“, neboť odvolací soud neodkázal na dobovou literaturu; v té době platily konstituce dovolatele, které konstatují, že je to „komandér“, ne velmistr, který podepisuje za komendu listiny. „Žádná obecná představa tak nemůže narušit vnitřní právní předpis“; C) směnu pozemků, pokud dovodil, že proces směny pozemků byl dovršen souhlasným stanoviskem velmistra žalobce s datem 12. 6 1947 k předloženému návrhu Osídlovací komise v souladu s Výkazem směn, neboť tento závěr „nemá oporu v dokazování, když žalobce od počátku tvrdí, že zde kontakt byl, ale samotný kontakt neprokazuje završení jednání, které měl činit komendátor, nikoliv velmistr“; D) vztah hospodaření a přidělu, pokud z listin dovodil, že pan Vrána byl skutečně přidělcem a na dotčených pozemcích hospodařil (již v roce 1945, možná i dříve), avšak samotné hospodaření neprokazuje ničeho o přidělu, byť hospodaření je podmínkou přidělu (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 1. 1996, sp. zn. [redacted], ale „hospodaření se nerovná přiděl“; E) den směny, resp. přidělu, neboť nedokázal určit rozhodný den převodu vlastnictví; F) odchýlil se od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2018, sp. zn. [redacted] pokud dovodil, že jakkoliv je postup při směně pozemků nestandardní, takto pouze stvrzoval faktický stav, jehož bylo docíleno překotností přidělového a scelovacího řízení v podmínkách nedodržování dříve obvyklých právních postupů a při zřejmém opuštění intabulačního principu“. Naproti tomu v citovaném rozsudku se uvádí, že úprava pozemkových knih a zápisů do nich se řídila zákonem č. 95/1871 ř. z., o zavedení obecného zákona o pozemkových knihách, že zápisy do pozemkové knihy prováděl soud a uplatňoval se u nich intabulační princip, tj. ztotožnění okamžiku nabytí či pozbytí práva s okamžikem jeho veřejné publicity v pozemkové knize, a že tento princip se aplikoval do 1. ledna 1951; G) listinu zmiňující výkup pozemků nesprávně interpretoval (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2018, sp. zn. [redacted], pakliže v odůvodnění rozhodnutí uvedl, že „ze zprávy katastrálního úřadu bylo zjištěno, že se pravděpodobně seznam přidělů připravených k zápisu do příslušné knihovny vložky již nere realizoval s ohledem na změnu poměrů, k nimž došlo, a že v těchto souvislostech je třeba na listinu z pozdějšího data, zmiňující výkup předmětných pozemků, nahlížet jako na listinu nerelevantní“; k této úvaze nebyl proveden žádný důkaz a ani to nebylo žalovanými tvrzeno.

H) Za dosud neřešenou považuje dovolatel právní otázku, „zdali již v roce 1946 byl opuštěn intabulační princip“, a v tomto ohledu odkázal na nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 6. 1995, sp. zn. [redacted] z nějž vyplývá, že „v našem právním řádu byl dnem účinnosti občanského zákoníku z roku 1950, tj. dnem 1. 1. 1951, výslovně opuštěn intabulační princip. Po účinnosti uvedeného občanského zákoníku zůstalo tedy jedinou podmínkou nabytí vlastnictví k přiděleným nemovitostem přidělové řízení završené vydáním přidělové listiny, takže přidělci podle zákona č. 142/1947 Sb., u nichž vklad vlastnického práva do pozemkových knih nebyl do 31. 12. 1950 proveden, nabyli vlastnického práva k nim dnem 1. 1. 1951, tj. dnem účinnosti občanského zákoníku č. 141/1950 Sb.“. Z toho dovozuje, že pokud do 31. 12. 1950 platil intabulační princip dle § 431 a násl. zákona č. 946/1811 Sb., avšak v daném případě nedošlo do 31. 12. 1949 k završení převodu vlastnictví, nemohlo k přidělu dojít, neboť Československý stát nebyl vlastníkem pozemků. Z nálezu Ústavního soudu sp. zn. [redacted] a jeho usnesení sp. zn. [redacted] pak vyplývá, že „ohledně vydání přidělu platilo vládní nařízení č. 8/1928 Sb.“, a z nálezů Ústavního soudu sp. zn. [redacted] a sp. zn. [redacted] že „pro dosazení aktu majetkové krivdy do rozhodného období není rozhodný toliko okamžik vydání takového správního aktu, nýbrž okamžik jeho

právní moci a vykonatelnosti“. Jestliže v případě právního předchůdce žalobce došlo k završení procesu „až změnou vlastníka v katastru nemovitostí, tedy v roce 1954“, byl žalobce de iure do té doby vlastníkem nemovitostí po část rozhodného období. V řízení však nebyl proveden žádný důkaz, že „by se Československý stát stal vlastníkem, žalované pozemky by obhospodařoval a fyzicky převzal od dovolatele“, z čehož plyne, že „pokud se fakticky neujal držby, pak nemohl právo převést dál“. Dovolacím soudem nebylo dosud řešeno, „zdali mohlo dojít k přidělu pozemku, pokud a) nebyl Československý stát na základě směny zapsán jako vlastník, a b) směna nebyla završena odevzdáním pozemků druhou smluvní stranou“.

I) Za zcela nepřiléhavou dovolatel dále považuje úvahu odvolacího soudu, že rozhodnutí Okresního národního výboru Most o výkupu pozemků ze dne 4. 1. 1954 nelze vnímat jinak, než jako možnou snahu orgánu státu dodatečně vnést do naznačených chaotických právních poměrů jistý pořádek, a v tomto ohledu namítá, že „50. léta jsou největším obdobím právního temna po ukončení II. světové války, přičemž komunistický režim neměl zapotřebí legalizovat cokoliv vůči církvím zpětně“. Tento dokument naopak značí, že „Československo vědělo, že je stále vlastníkem, a tak postupovalo stejně, jako i u jiných jeho nemovitostí“. Pokud by mělo ke směně pozemků dojít v roce 1946-1947, pak by se provedl zápis v evidenci. Odvolací soud tedy nesprávně „hmotně právně vyvodil důsledky právních předpisů platných v té době na tuto konkrétní kauzu“.

Dovolatel navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a „věc vrátil k dalšímu dokazování“.

Žalovaná 2) ve vyjádření k dovolání navrhla, aby bylo pro nepřipustnost odmítnuto.

Nejvyšší soud jako soud dovolací dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. 428/2012 Sb., částí první zákona č. 296/2017 Sb.). Po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou (účastníkem řízení), řádně zastoupenou advokátem, dospěl k závěru, že dovolání není podle § 237 o. s. ř. přípustné.

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.). Současně platí, že přípustnost dovolání (§ 237 až 238a) je oprávněn zkoumat jen dovolací soud (§ 239 o. s. ř.).

Dovolací soud předesílá, že základním zákonným předpokladem aplikace zákona č. 428/2012 Sb. je okolnost, že k majetkové křivdě došlo v tzv. rozhodném období, jež zákonodárce vymezuje v § 1 citovaného zákona a jehož počátek určil datem 25. 2. 1948, tedy datem nástupu režimu, který již zcela vědomě, programově a trvale porušoval principy právního státu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2017, sp. zn. [redacted], či nálezy Ústavního soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. [redacted] a že ve sporu o určení vlastnického práva státu dle § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. je aktivně věcně legitimována oprávněná osoba ve smyslu § 3 zákona č. 428/2012 Sb., a to za předpokladu, že věc, ohledně níž se domáhá požadovaného určení, byla alespoň po část rozhodného období (tj. od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990) v jejím vlastnictví nebo ve vlastnictví jejího právního předchůdce, naplňujícího taktéž definiční znaky oprávněné osoby (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. [redacted]).

K otázkám dovolatele ad 1), ad 3) a ad 4), ve spojení s jeho námitkami pod body ad D), ad E), ad F) a ad H): Judikatura Ústavního soudu i Nejvyššího soudu je ustálena v závěru, že právním důvodem konfiskace majetku podle dekretu č. 12/1945 Sb. byl dekret samotný; docházelo k ní tudíž k datu jeho účinnosti (dnem 23. 6. 1945), k němuž se předmětné nemovitosti staly majetkem Československého státu, přičemž následné konfiskační rozhodnutí mělo jen deklaratorní charakter (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. [REDAKCE] a ze dne 13. 6. 2000, sp. zn. [REDAKCE] či stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2005, sp. zn. [REDAKCE], publikované pod č. 477/2005 Sb., dále přiměřeně srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2010, sp. zn. [REDAKCE] nebo usnesení téhož soudu ze dne 3. 4. 2018, sp. zn. [REDAKCE], ze dne 26. 4. 2017, sp. zn. [REDAKCE], ze dne 27. 6. 2017, sp. zn. [REDAKCE] ze dne 9. 5. 2017, sp. zn. [REDAKCE], či rozsudek ze dne 7. 1. 2020, sp. zn. [REDAKCE]. Taktéž již dřívější judikatura soudů [srov. např. rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 1947, sp. zn. [REDAKCE], či rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 5. 1993, sp. zn. [REDAKCE] zaujala právní závěr, že vlastnictví majetku konfiskovaného podle dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. přešlo na stát dnem účinnosti tohoto dekretu (tj. dnem 23. června 1945). Rozhodnutí příslušných správních orgánů podle § 3 odst. 2, resp. podle § 1 odst. 3 dekretu měla pouze deklaratorní charakter a jejich účinky působily ex tunc, tj. ke dni účinnosti dekretu. V případě konfiskace nemovitého majetku podle uvedeného dekretu měla i intabulace (odevzdání zápisem do pozemkových knih) ráz pouze deklaratorní; ve svých důsledcích znamenala nikoliv dovršení přechodu vlastnického práva na stát, nýbrž pouze zajištění knihovní ochrany státu jako vlastníka ve vztahu ke třetím osobám (dále srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 5. 2017, sp. zn. [REDAKCE], či ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. [REDAKCE] - ústavní stížnost proti němu podanou odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 17. 7. 2006, sp. zn. [REDAKCE]).

Ustálená rozhodovací praxe dovolacího soudu dále vyslovila a odůvodnila právní závěr, podle kterého za den vzniku vlastnictví k přidělu podle § 5 dekretu prezidenta republiky č. 28/1945 Sb., o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu českými, slovenskými a jinými slovanskými zemědělci, lze považovat den ujednání se držby v rámci přidělového řízení, a vlastnictví k zemědělské půdě mohlo přidělci vzniknout již na základě držby uchopené v průběhu přidělového řízení, i když přidělová listina byla vydána později (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 11. 2005, sp. zn. [REDAKCE]).

Je možno poukázat i na nález Ústavního soudu ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. [REDAKCE] v němž zaujal mj. následující závěry: „Na základě dekretů prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., 28/1945 Sb. a 108/1945 Sb. byla provedena konfiskace majetku zemědělského, zemědělské půdy dále nepřátelského majetku Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu. Dekret ze dne 21. 6. 1945 č. 12/1945 Sb. se týkal konfiskace a urychleného rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa. Tento právní předpis obsahoval jednak ustanovení o konfiskaci majetku, jednak ustanovení o přidělování konfiskovaného majetku. Dne 20. 7. 1945 pak prezident republiky vydal dekret č. 28/1945 Sb., o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu českými, slovenskými a jinými slovanskými zemědělci. Ustanovení tohoto dekretu o přidělování zemědělské půdy se do značné míry překrývají s ustanovením dekretu č. 12/1945 Sb., mezi oběma dekrety je však řada rozdílů. Zřejmě nejzávažnější změnou je ustanovení § 5 odst. 2 dekretu č. 28/1945 Sb., podle něhož „přidělená půda přechází dnem převzetí držby do vlastnictví přidělce“. Dekret č. 12/1945 Sb. zvláštní ustanovení o nabývání vlastnictví k přidělenému majetku nemá. Pokud jde o samotný

příděl, jedná se o institut společný pro všechny zmíněné dekrety a je derivativním nabytím podle ustanovení § 423 o.z.o. - úplatným přechodem vlastnického práva, k němuž dochází na podkladě veřejnoprávní žádosti a který je dokonán právním úkonem - administrativním rozhodnutím. V případě přídělu však nestačí k nabytí vlastnického práva pouhý právní titul, ale je zapotřebí tradice podle ustanovení §§ 426 - 431 o.z.o. Tato skutečnost plyne z ustanovení § 5 odst. 2 dekretu č. 28/1945 Sb. Je třeba rozlišovat nabytí vlastnictví k majetku podle dekretů prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., č. 28/1945 Sb. a č. 108/1945 Sb. V době vzniku těchto právních předpisů byl platný obecný zákoník občanský z roku 1811, podle něhož bylo vždy k nabytí vlastnického práva třeba intabulace dle ustanovení § 431 o. z. o., což však neplatilo všeobecně. Dekret prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. žádné zvláštní ustanovení o nabytí vlastnického práva nemá, pouze ustanovení § 13 citovaného dekretu předpokládá zápis (nikoliv vklad) přídělu do pozemkových knih, přičemž tento zápis nemá konstitutivní charakter. K nabytí vlastnického práva k zemědělskému majetku podle dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. proto nebylo třeba vkladu do pozemkových knih. Dekret prezidenta republiky č. 28/1945 Sb. pak výslovně určil v ustanovení § 5 odst. 2, že „přidělená půda přechází dnem převzetí držby do vlastnictví přídělce“. Z toho vyplývá, že tento právní předpis tedy zjevně nevyžadoval pro nabytí vlastnického práva přídělcem intabulaci přídělu“.

V posuzované věci bylo zjištěno, že přídělci Josefu Vránovi byl přidělen příděl č. 10 v k. ú. Most podle dekretů č. 12/1945 Sb. a č. 28/1948 Sb., jehož držby se ujal dne 1. 3. 1946 (a jehož se v roce 1959 vzdal ve prospěch Československého státu), který zahrnoval i původní pozemky právního předchůdce žalobce [REDAKCE], které dle dochovaných dobových listin (konkrétně přípisu Osídlovací komise adresovaného Ústřední kanceláři rytířského řádu Křížovníků s červenou hvězdou v Praze ze dne 4. 12. 1946, č. j. [REDAKCE] ve věci směny pozemků, z protokolu Osídlovací komise Ministerstva zemědělství v Mostě ze dne 4. 12. 1946 sepsaného v Mostě se zástupcem Řádu Křížovníků v Praze a podepsaného velmistrem tohoto řádu, a Výkazu směn) nabídl ke směně za jiné náhradní pozemky, k níž následně došlo, když právnímu předchůdci žalobce byly poskytnuty za označené pozemky a další pozemky v jeho vlastnictví jiné náhradní pozemky přídělem Most [REDAKCE]. Jestliže tedy stát nabytí pozemky v k. ú. Most konfiskací dle dekretu č. 12/1945 Sb., pak na něj přešly dnem účinnosti tohoto dekretu, přičemž k nabytí vlastnického práva státu k takovým pozemkům nebyla zapotřebí intabulace (konstitutivní zápis do pozemkových knih). Taktéž příděl zemědělského majetku jakožto přídělu č. 10 v k. ú. Most ve prospěch Josefa Vrány dle dekretů č. 12/1945 Sb. a č. 28/1945 Sb., na jejichž základě se stal vlastníkem nemovitých věcí do něj zahrnutých a za nějž mu byla Národním pozemkovým fondem při Ministerstvu zemědělství v Praze, pobočkou Teplice, předepsána peněžitá úhrada, nevyžadoval intabulaci, neboť podle § 5 odst. 2 dekretu č. 28/1945 Sb. „přidělená půda přecházela dnem převzetí držby do vlastnictví přídělce“ (za předpokladu, že na přiděleném majetku hospodařil).

Z uvedených skutkových zjištění rovněž plyne, že předmětná „směna“ (výměna) pozemků mezi právním předchůdcem žalobce a bývalým Československým státem v letech 1946 a 1947 se neuskutečnila jako smluvní převod (směna) podle obecného zákoníku občanského z roku 1811, nýbrž formou přídělů, kdy do přídělového a scelovacího řízení byly zahrnuty nejen pozemky konfiskované státem podle dekretu č. 12/1945 Sb., ale i pozemky právního předchůdce žalobce, přičemž suma všech těchto pozemků pak byla předmětem přídělů dle tohoto dekretu a dekretu č. 28/1945 Sb. Veškeré námitky žalobce týkající se směnné smlouvy dle občanského zákoníku z roku 1811 a jeho výtky pod bodem ad E), že „odvolací soud nedokázal určit rozhodný den převodu vlastnictví“, jsou tudíž zcela liché.

Poukaz dovolatele na nález Ústavního soudu ze dne 14. 6. 1995, sp. zn. [REDAKCE], je nepřipadný, neboť ten se zabývá otázkou, zda byla nutná intabulace podle zákona č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy. Na danou věc se pak - vzhledem k uvedenému - nevztahuje ani dovolatelem citovaná pasáž z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2018, sp. zn. [REDAKCE] (ostatně jde jen o citaci z odborné literatury), a od usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. [REDAKCE], se odvolací soud neodchýlil, když i v něm odvolací soud zopakoval, že intabulační princip neplatil všeobecně. Nález Ústavního soudu ze dne 20. 10. 1999, sp. zn. [REDAKCE] a jeho usnesení 16. 3. 2011, sp. zn. [REDAKCE] pak řešily otázku, zda v rámci dodatečného projednání dědictví byl soud oprávněn (či nikoliv) přezkoumávat splnění podmínek konfiskace majetku zůstavitele podle dekretu č. 12/1945 Sb. po jeho smrti (hereditas iacens), z čehož je evidentní, že tato rozhodnutí na danou věc nedopadají.

K námitkám dovolatele pod bodem ad D), že odvolací soud nesprávně posoudil vztah hospodaření a přidělu, je možno - taktéž vzhledem k již shora uvedenému - uvést, že odvolací soud se od nálezů Ústavního soudu ze dne 18. 1. 1996, sp. zn. [REDAKCE], nikterak neodchýlil, neboť Ústavní soud se v něm zabýval otázkou, zda odnětí přidělu (který byl realizován podle § 5 odst. 2 dekretu č. 28/1945 Sb.) je restitučním důvodem dle § 6 odst. 1 zákona o půdě.

K otázce dovolatele ad 5) „zdali v roce 1947 mohlo dojít k převodu nemovitostí dle směnné smlouvy, aniž by došlo k protiplnění ze strany druhé smluvní strany“:

Podle § 241a odst. 1 o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení v dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh). Důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení (odstavec 3 tohoto ustanovení).

Z hlediska uvedené otázky dovolatel řádně nevymezil dovolací důvod, neboť v dovolání není uvedeno právní posouzení věci odvolacím soudem, které dovolatel pokládá za nesprávné, a není v něm vyloženo, v čem spočívá nesprávnost tohoto posouzení (§ 241a odst. 3 o. s. ř.). Kromě toho tato otázka dovolatele vycházející z jiného skutkového stavu (že ze strany Československého státu nedošlo k protiplnění, tedy k poskytnutí náhradních pozemků v rámci přidělu Most [REDAKCE]), než z jakého vyšel při právním posouzení věci odvolací soud (stejně jako soud prvního stupně), není zpochybněním právního posouzení věci. Skutkový stav věci v dovolacím řízení zpochybnit nelze a ani samotné hodnocení důkazů odvolacím soudem, opírající se o zásadu volného hodnocení důkazů zakotvenou v § 132 o. s. ř., nelze úspěšně napadnout dovolacím důvodem podle § 241a odst. 1 o. s. ř. (srov. R 4/2014, a dále např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. [REDAKCE]).

Otázka formulovaná dovolatelem ad 2) „zda-li církevní vnitřní předpis v roce 1947 byl určující pro nakládání s majetkem církevní právnické osoby i ve vztahu k Československým orgánům“, přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. nezakládá, neboť na jejím řešení rozhodnutí odvolacího soudu nezávisí, jelikož ji neřešil (k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. [REDAKCE]), podle jehož závěru dovolání

není přípustné podle § 237 o. s. ř., jestliže dovolatel jako důvod jeho přípustnosti formuluje otázku hmotného nebo procesního práva, na níž rozhodnutí odvolacího soudu nezávisí).

Stejně tak je tomu i s námitkou dovolatele uvedenou pod bodem ad A), neboť odvolací soud „vztah komendy /dcery/ a řeholního domu, který reprezentuje velmistr“, neřešil, přičemž v odůvodnění svého rozhodnutí výslovně uvedl - aniž by se uchýlil k nepřipustnému výkladu vnitřních církevních norem - že velmistr jako nejvyšší autorita řádu byl oprávněn, navíc z usnesení gen. konsilia, schválit výměnu pozemků podle návrhu Osídlovací komise, a že to odpovídá obecně vnímané představě o právním jednání za takový subjekt jednat.

K námitkám dovolatele pod bodem ad B), že odvolací soud nesprávně hmotně právně posoudil „průměrné vnímání, přičemž se odchýlil i od konstantní judikatury, když vykládal kanonické právo, a tím porušil zákaz přezkumu vnitřních předpisů církve, vyjádřený naposledy v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2019, sp. zn. [REDAKCE]“, lze poukázat na to, že odvolací soud se o dovolatelem namítaném „průměrném vnímání“ nikterak ani nezmínil, přičemž, jak vyplývá z odůvodnění jeho rozhodnutí, kanonické právo nevykládal a ani se neodchýlil od citovaného rozsudku Nejvyššího soudu, neboť v něm byla řešena otázka rozsahu svébytného rozhodování Církve římskokatolické ve smyslu § 4 zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech).

Otázku dovolatele ad 6) „zdali obecné soudy mají právo vykládat vnitřní normy Římskokatolické církve“, odvolací soud v takto obecné rovině rovněž neřešil.

K námitkám dovolatele bodem ad C) je možno dále doplnit, že dovolací soud též konstantně judikuje (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2005, sp. zn. [REDAKCE] či usnesení téhož soudu ze dne 24. 1. 2018, sp. zn. [REDAKCE]), že není-li důvod k pochybnostem, že se určité věci v době dávno minulé udály obvyklým či pravidelným způsobem, resp. úředním postupem, je důkazní břemeno o tom, že v daném případě tomu tak nebylo, na tom, kdo to tvrdí (dále srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2019, sp. zn. [REDAKCE]). V řízení před soudem prvního stupně bylo z listinných důkazů zjištěno, že komandatorem Komendy řádu Křížovníků v Mostě v době směny (výměny) pozemků v roce 1946 - 1947 byl [REDAKCE], který sice shora označené listiny nepodepsal, tyto listiny jsou však opatřeny podpisem velmistra řádu a otiskem úředního razítka, přičemž pod přípisem ze dne 4. 12. 1946 ve věci směny pozemků adresovaného Ústřední kanceláři rytířského řádu Křížovníků s červenou hvězdou v Praze je uvedeno jeho výslovné prohlášení, že „Rytířský řád Křížovníků s č. hv. schvaluje z usnesení gen konsilia výměnu pozemků podle návrhu Osídlovací komise Min. zeměd. v Mostě“ s datem 12. června 1947. Žalobce však v řízení neprokázal, že takovéto prohlášení velmistra řádu (z usnesení gen konsilia) nebylo ke směně pozemků dostačující, když je učinil za celý Rytířský řád Křížovníků s červenou hvězdou.

Ostatně tato okolnost není pro právní posouzení dané věci z hlediska aktivní věcné legitimace žalobce k podání žaloby podle § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. natolik významná, aby byla způsobilá zvrátit skutkový závěr soudů obou stupňů, že právnímu předchůdci žalobce byly za původní pozemky PK v jeho vlastnictví poskytnuty náhradní pozemky, a to v rámci přidělu Most [REDAKCE], k čemuž došlo v roce 1947, takže původní pozemky PK již v rozhodném období (tj. od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990) nevlastnil.

Uzavřel-li tedy odvolací soud (shodně se soudem prvního stupně), že v situaci, kdy právní předchůdce žalobce „vyměnil“ (v rámci uskutečněných přidělů dle citovaných dekretů a scelování pozemků) jím původně vlastněné pozemky PK za jiné náhradní pozemky

v roce 1947, a ten tudíž tyto pozemky zjevně nevlastnil alespoň po část rozhodného období [od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990; § 1 a § 2 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb.], pročez mu nemůže svědčit ani aktivní věcná legitimace k vedení sporu dle § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., neboť není oprávněnou osobou dle § 3 tohoto zákona, nikterak se tím od výše citované rozhodovací praxe dovolacího soudu, na níž není důvodu čehokoliv měnit, neodchýlil.

Námítky dovolatele uvedené pod body ad G) a ad I) pak rovněž nejsou způsobilé založit přípustnost dovolání dle § 237 o. s. ř., neboť dovolatel v tomto ohledu žádnou dovolací argumentaci, jež by se vztahovala k obligatorním náležitostem dovolání podle § 241a odst. 2 o. s. ř. v dovolání nevznese, jelikož žádnou otázku hmotného (či procesního práva), z níž by dovozoval přípustnost dovolání, neoznačil. Lze jen dodat, že existenci vlastnického práva církevní právnické osoby (právního předchůdce žalobce) k původním pozemkům v rozhodném období pak ani dle ustálené judikatury dovolacího soudu nedokládá pozdější mylný náhled státních orgánů na vlastnický režim tohoto majetku (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2019, sp. zn. [REDAKCE]), což v posuzovaném případě dopadá na rozhodnutí ONV v Mostu ze dne 4. 1. 1954 vydané dle zákona č. 46/1948 Sb.

Od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2018, sp. zn. [REDAKCE] se odvolací soud neodchýlil, neboť dovolací soud v něm řešil otázku rozložení důkazního břemene ve vztahu ke skutkovým předpokladům norem zakládajících přechod majetku na obce dle zákona č. 172/1991 Sb.

Protože dovolání není podle § 237 o. s. ř. přípustné, Nejvyšší soud je - aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věty první o. s. ř.) podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

Rozhodnutí o náhradě nákladů dovolacího řízení ve vztahu mezi žalobcem a žalovanou 2) se opírá o § 243c odst. 3, § 224 odst. 1, § 151 odst. 1 a § 146 odst. 3 o. s. ř. v situaci, kdy dovolání žalobce bylo jako nepřípustné odmítnuto a kdy k nákladům žalované 2), která (nezastoupena advokátem) podala písemné vyjádření k dovolání, patří paušální náhrada režijních nákladů za jeden úkon (vyjádření k dovolání) ve výši 300 Kč (srov. § 151 odst. 3 o. s. ř., ve spojení s § 2 odst. 3 vyhlášky č. 254/2015 Sb.). O náhradě nákladů dovolacího řízení ve vztahu mezi žalobcem a žalovanou 1) bylo rozhodnuto dle § 243c odst. 3, § 224 odst. 1 a § 151 odst. 1 o. s. ř., když žalované 1) v tomto řízení žádné náklady nevznikly.

Shora citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu - vydaná po 1. lednu 2001 - jsou dostupná na internetových stránkách Nejvyššího soudu (www.nsoud.cz), rozhodnutí Ústavního soudu na internetových stránkách nalus.usoud.cz.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 23. 6. 2020

JUDr. Olga Puškinová v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení: Irma Šloserová